

Καθαρά και ακάθαρτα ζώα στο Λευϊτικό (Μόσχος Γκουτζιούδης, Επίκ. Καθηγητής Καινής Διαθήκης ΑΠΘ)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=172760>]

Ο κατάλογος με τα ακάθαρτα πουλιά στη συνέχεια είναι μεγαλύτερος και περιέχει πολλές δυσκολίες, αλλά και διαφορές μεταξύ των δυο κειμένων (Λευ. 11:13-19 και Δτ. 14:11-20). Φυσικά η αναγνώριση ορισμένων ειδών είναι εξαιρετικά δύσκολη από τα ονόματα που δίνονται. Στο κείμενο του Λευιτικού περιλαμβάνονται 21 ακάθαρτα είδη, ενώ σε εκείνο του Δευτερονομίου 20 με διαφορετική σειρά. Στην περίπτωση των πουλιών το κριτήριο απουσιάζει, αλλά είναι εύκολο να το φανταστεί κανείς. Από το τραπέζι του Ιουδαίου αποκλείονται τα σαρκοφάγα πουλιά. Εδώ περιλαμβάνονται και όσα τρέφονται με ψάρια. Αρπακτικά, υδρόβια και παρυδάτια είναι όλα ακάθαρτα σύμφωνα με τον ιουδαϊκό νόμο. Οι ραβίνοι αργότερα στη Μισνά καθόρισαν τα ακάθαρτα πουλιά σε 24 και έθεσαν εκ νέου ορισμένα κριτήρια καθαρότητας.

Χοιροστάσιο, δυτικό ανάχωμα Αξιού, Δεκέμβριος 2016

Στο Λευ 11:20-23 ο νομοθέτης έχει τοποθετήσει τα φτερωτά έντομα. Οι ραβίνοι αργότερα θα καθορίσουν και σε αυτήν την περίπτωση, όπως σε εκείνη των πουλιών, ορισμένα κριτήρια. Ο γενικός κανόνας εδώ είναι ότι όλα τα φτερωτά έντομα είναι ακάθαρτα κατά τον ιουδαϊκό νόμο. Μόνο τέσσερα έντομα αναφέρονται ονομαστικά ως καθαρά στο Λευ. 11:20-22 και αφορούν όλα τους είδη ακρίδας.

Στο Λευ. 11:41-42 γίνεται αναφορά στα ερπετά, τα οποία θεωρούνται όλα τους χωρίς καμία εξαίρεση ακάθαρτα. Όποιο ζώο σέρνεται στο έδαφος με την κοιλιά ή αν αυτό έχει τέσσερα ή περισσότερα πόδια είναι ακάθαρτο. Ο περίεργος τρόπος με τον οποίο κινούνται σίγουρα τα καθιστούσε αλλόκοτα ζώα και συνεπώς ακάθαρτα. Για τους ανθρώπους της αρχαιότητας τα ερπετά δεν ήταν θηλαστικά, ούτε ψάρια, ούτε πουλιά, ενώ η συνήθεια τους να κρύβονται στο έδαφος τα συνέδεε με τον κάτω κόσμο και έτσι ίσως δικαιολογείται η γενικότερη απέχθεια προς όλα τα είδη.

Το κείμενο των διατάξεων κλείνει με τη βασική θεολογική ιδέα όλων αυτών των

απαγορεύσεων που δεν είναι άλλη από τη διαβεβαίωση «Εγώ ο Κύριος είμαι ο Θεός σας. Αγιάστε τους εαυτούς σας γιατί εγώ είμαι άγιος» στο Λευ. 11:44 και την επανάληψη «Εγώ είμαι ο Κύριος, που σας έβγαλα από την Αίγυπτο, για να είμαι ο Θεός σας. Πρέπει λοιπόν να είστε άγιοι, επειδή εγώ είμαι άγιος» στο 11:45. Η κεντρική θεολογική ιδέα είναι επομένως η αγιότητα. Αυτή δεν είναι άσχετη με την τελετουργική καθαρότητα. Με τη διάκριση λοιπόν των ζώων σε καθαρά και ακάθαρτα προωθείται κοινωνικά ένας διαχωρισμός και αυτό πραγματοποιείται με τη διατήρηση της ιδέας της αγιότητας.

Το σύστημα ταξινόμησης των ζώων σε καθαρά και ακάθαρτα περιέχει αδυναμίες. Ο νομοθέτης είχε κάποιες στοιχειώδεις γνώσεις ζωολογίας αλλά σε αρκετές περιπτώσεις υπάρχουν λανθασμένες παρατηρήσεις, ενώ ο κατάλογος δεν είναι σίγουρα εξαντλητικός. Ο νόμος παρέλαβε κάποιες ιδέες ταμπού από το περιβάλλον του Ισραήλ και τους γειτονικούς λαούς και πρόσθεσε σε αυτές τις καθιερωμένες διατροφικές συνήθειες των Ιουδαίων. Η θεολογική σκέψη στη συνέχεια έλαβε ως δεδομένη τη διάκριση των ζώων σε καθαρά και ακάθαρτα και χρησιμοποίησε αυτό το μοντέλο για να ερμηνεύσει αλληγορικά σε πολλές περιπτώσεις όσα συμβαίνουν στις σχέσεις των πιστών με το Θεό τους και τους άλλους ανθρώπους.

Οι παραπάνω διατάξεις από το Λευιτικό και το Δευτερονόμιο απαντούν στη συνέχεια σε αποσπασματική μορφή στο Χειρόγραφο του Ναού (11Q19 48:1-7). Στην Κ.Δ. δεν γίνεται αναφορά παρά μόνο υπαινιγμός στη διήγηση του οράματος του Πέτρου στις Πράξεις (10:10-16 και 11:5-10) από τον Λουκά. Στόχος της διήγησης είναι να δείξει ότι η κατάργηση του διαχωρισμού των ειδών της βιοποικιλότητας σε καθαρά και ακάθαρτα είναι αντίστοιχη της κατάργησης των διαφορών μεταξύ Ιουδαίων και εθνικών εντός της Εκκλησίας. Ο Λουκάς παρουσιάζει τον Πέτρο να είναι απρόθυμος να καταναλώσει απαγορευμένη τροφή και αυτό αντικατοπτρίζει την απροθυμία των ιουδαιοχριστιανών της Εκκλησίας να δεχθούν τους εθνικούς ως μέλη. Η διήγηση προφανώς χρησιμοποιείται για να φανερώσει το γεγονός ότι οι χριστιανοί δεν χρειάζεται να διακρίνουν τα τρόφιμα σε καθαρά και ακάθαρτα. Το όραμα με απλό τρόπο δίνει μια επίλυση στο πρόβλημα της ενσωμάτωσης των εθνικών στην Εκκλησία. Και ενώ αυτή η γραμμή ερμηνείας υιοθετεί απλώς μια διατροφική συνήθεια και παίρνει θέση απέναντί της, μία δεύτερη προχώρησε σε κάποια περισσότερο ακραία επιλογή. Η Επιστολή Αριστέα, ο Αλέξανδρος του Φίλωνα, η Επιστολή Βαρνάβα και ο Φυσιολόγος θα συνδέσουν ορισμένα από τα απαγορευμένα είδη του Λευιτικού και του Δευτερονομίου αλληγορικά με ορισμένους τύπους ανθρώπων και κυρίως με τη συμπεριφορά τους, εξάγοντας συμπεράσματα ηθικής φύσεως.

[Συνεχίζεται]